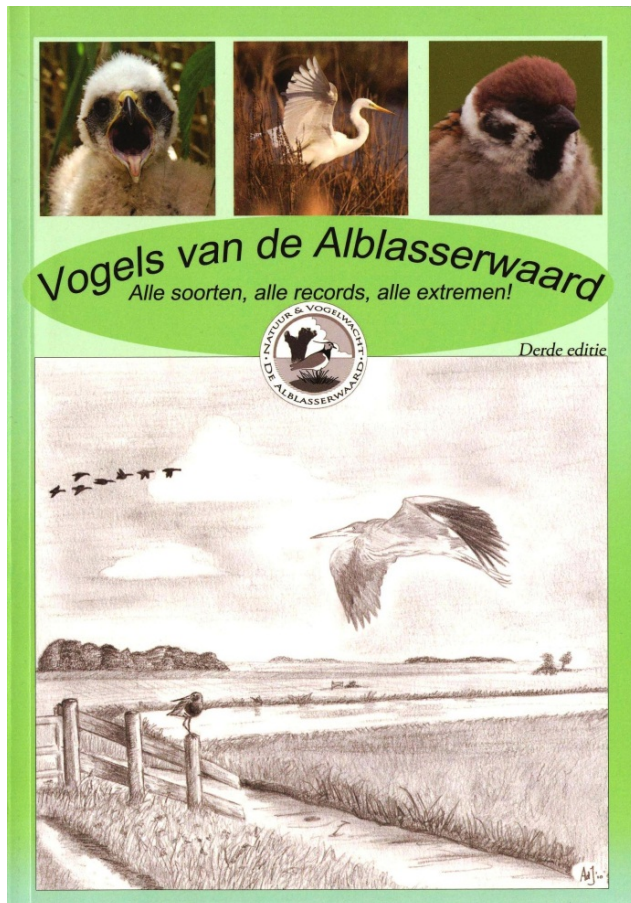

Nieuw in de Jan Verwey Bibliotheek

Jelle van Dijk

Bieren P., A. Clements, H.J. van Dijk, J. Hamelink & A. Stip 2011. *Vogels van de Alblasserwaard*. Uitgegeven door Natuur- en Vogelwacht "de Alblasserwaard". 166 pagina's. Prijs € 7,50.

Hoewel de Natuur- en Vogelwacht "de Alblasserwaard" in een veel groter gebied activiteiten ontplooit dan onze vereniging, zijn er toch aardig wat overeenkomsten tussen onze club en die uit de Alblasserwaard. Zo beschikken beide verenigingen over een eigen natuurcentrum. Dat van bovengenoemde vereniging staat in Papendrecht en is in de zomermaanden op vijf dagen per week geopend! Ook is die vereniging breed georiënteerd met werkgroepen voor vogels, planten, insecten en paddestoelen. Evenals bij onze vereniging zijn ze in de Alblasserwaard ook actief met jeugdprogramma's.

En tenslotte: deze vereniging heeft ook een regionale avifauna gepubliceerd.

Het hier besproken boek geeft een uitstekend beeld van de gevarieerde vogelbevolking van de Alblasserwaard. In een inleidend hoofdstuk wordt ingegaan op de vogelstand in het verleden. Meteen

beseft je bij het lezen hiervan hoeveel meer wij weten over de vroegere vogelstand rond Noordwijk dankzij de jachtpraktijken van Abraham en Frits Verster van Wulverhorst in de negentiende eeuw en de tomeloze activiteiten van de jeugdige Jan Verwey in het begin van de vorige eeuw.

Een hoofdstukje dat voor velen die de Alblasserwaard niet zo goed kennen, gewaardeerd zal worden, behandelt de beste vogelgebieden in deze regio. Daarbij zijn ook enkele gebieden die bij sommigen van ons goed bekend zijn zoals de boezem van Kinderdijk, de Donkse Laagten en de Zouweboezem.

Zoals gebruikelijk in een regionale avifauna neemt het hoofdstuk met de soortbesprekingen de meeste pagina's in beslag. Dit deel is geïllustreerd met talrijke zwart-wit foto's van zowel algemene als zeer zeldzame soorten en met een klein aantal grafieken. Bij de broedvogels krijgt de Purperreiger uiteraard de nodige aandacht. Van de 750 paren in ons land broeden er bijna 300 in de Alblasserwaard (Kinderdijk en Zouweboezem). Veel minder goed gaat het met de weidevogels. De stand van de Grutto liep terug van 1600 paren in 1980 tot 600 in 2010.

In de winter is de Alblasserwaard vooral een ganzengebied (tienduizenden Kolganzen en Brandganzen) met daarbij flinke groepen Kleine Zwanen. In een kadertekst krijgt laatstgenoemde soort wat extra aandacht. Verbluffend is het te lezen hoeveel kustvogels in de Alblasserwaard zijn opgemerkt. Voorbeelden hiervan zijn Grote Zee-eend, IJseend, Roodkeelduiker, Jan van Gent, Noordse Stern, Frater en Sneeuwgorst. De aanplant van een aantal bossen, tezamen het Alblasserbos genaamd, heeft geleid tot vestiging van soorten als Fitis, Groene Specht en Grote Bonte Specht.

Dat in dit gebied zeer oplettende en kundige vogelaars actief zijn bewijst de lange lijst bijzondere soorten. Daarop prijken soorten als Blauwvleugeltaling, Grijs Wouw, Forsters Stern en Noordse Boszanger. Ook de waarnemers van trekpost Kinderdijk (Nieuw-Lekkerland) hebben in de loop der jaren veel gegevens aan het waarnemingenbestand van de Alblasserwaard toegevoegd. Deze waarnemingen maken duidelijk dat wij vooral niet moeten denken dat alleen langs de kust veel vogeltrek is te zien!

van den Burg A., M. Nijssen, M. Geertsma, S. Waasdorp & D. Van Nieuwenhuysse 2011. *De grauwe klauwier*. Uitgegeven door KNNV Uitgeverij & Stichting Bargerveen. 112 pagina's. Prijs € 19,95.

Vogelbescherming Nederland en SOVON Vogelonderzoek Nederland hebben 2012 uitgeroepen tot "Het jaar van de klauwieren". Meer aandacht voor de Klapekster en de Grauwe Klauwier moet leiden tot meer onderzoek naar de eisen die deze soorten aan hun leefgebieden stellen. Wat de Grauwe Klauwier betreft is de laatste jaren veel onderzoek uitgevoerd door de medewerkers van de Stichting Bargerveen. De resultaten van dat onderzoek worden samengevat in het hier besproken boekje.

Jan Verwey schreef in 1915 al een artikel in het blad *De Levende Natuur* over het gedrag van deze soort in het Hoogwakersbosje. In die omgeving vond hij 13 nesten! Zijn artikel ging vooral over de prooien (kevers, libellen, muizen) die de klauwier op doorontakken spietste. Toen onze vereniging direct na de oprichting in 1966 de Noordduinen ging inventariseren, waren daar nog vier broedparen te vinden. Na 1980 was het echter afgelopen, niet alleen in onze omgeving, maar vrijwel ook overal elders in ons land. In het waddegebied bleef op Ameland een populatie in stand, maar na 1998 was het ook daar afgelopen. Er was maar één plek in ons land waar deze soort zich handhaafde en zelfs in aantal toenam: het Bargerveen. In dit veenrestant bij Schoonebeek,

ten zuiden van Emmen, zorgden herstelwerkzaamheden voor een flinke toename van moeras en open water. Een grote insectenrijkdom was het gevolg. Dit leidde er toe dat het Bargerveen een tiental jaren de enige plek in ons land was waar je goed Grauwe Klauwieren kon waarnemen.

Vanuit het Bargerveen verspreidde de klauwier naar andere delen van Drenthe waar natuurontwikkeling nieuwe kansen bood. Ook op de Veluwe doken hier en daar op kaalslagen en heideranden weer Grauwe Klauwieren op, met name op militaire oefenterreinen. Het duurde tot 2005 voordat ook weer een paartje de duinen opzocht. In 2006 vond een broedgeval in het Haasveld plaats. De onderzoekers van Stichting Bargerveen werden er bij gehaald. Zij stelden vast dat de jongen vooral met junikevers werden gevoerd. Helaas kreeg dit broedgeval in de jaren hierna geen vervolg.

Het hier besproken boek gaat uitsluitend in op de ontwikkelingen in Oost-Nederland. Goed beheer van het kleinschalig cultuurlandschap kan op

veel meer plaatsen leiden tot terugkeer van deze fraaie vogel. De aanwezigheid van veel grote insecten blijft cruciaal. Wat dat betreft is de Grauwe Klauwier een goede ambassadeur van het natuurherstel. Jammer dat niet ingegaan wordt op de situatie in de Nederlandse duinen, vroeger toch ook een belangrijk broedgebied voor deze soort. In de duinen vinden ook grote en kleine herstelwerkzaamheden plaats die variëren van complete kaalslag (Berkheide) tot het opruimen van Amerikaanse vogelkers in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Hebben deze maatregelen geleid tot een grotere insectenrijkdom en daarmee tot meer kansen voor de Grauwe Klauwier?

Hoewel op de laatste vraag niet wordt ingegaan, geeft het boek wel informatie over trek en overwinteringsgebied. Veel aandacht gaat uit naar de mogelijkheden van eigen onderzoek waaronder het analyseren van braakballen. Deze pagina's lijken vooral geschreven te zijn voor mensen die in kansrijke gebieden wonen zoals Drenthe, ZO-Groningen en Limburg.

Tenslotte moet nog worden opgemerkt dat het boek prachtig is uitgegeven met goed fotomateriaal in een fraaie lay-out.